

Át tűn(őd)ések

Baranyay András kiállítása

SINKÓ ISTVÁN

Barcsay Terem, 2017. XII. 14. – 2018. I. 28.

A 70-es évek magyar grafikai boom-jának egyik főszereplője volt Baranyay András. Életműve, mely két éve lezárult, fontos sarokköve mindannak, amit ma magyar sokszorosított grafikának nevezhetünk. Ugyanakkor Baranyay nem tematikai vagy technikai értelemben hozott újat a grafikai nyelvben, hanem szemléletben, attitűdben. A litográfia és a fotó, a színezett fotó volt a nyelve, abban tűnődött életről és halálról, barátságáról és emlékekről.

A Magyar Képzőművészeti Egyetem Barcsay Termében bemutatott anyag életmű-válogatás, 20 év óta talán az eddigi legteljesebb. A két kurátor, Hajdú István és Százados László elsősorban a Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria anyagában fellelhető Baranyay-művekből válogatott.

A legbelső teremben az egykori festő-restaurátor korai litói, rajzai és néhány festménye, no meg a fotókísérletek... Már a 60-as évek elején izgatta az egymásra fotózás, a többszöröződés, az árnyékokkal való kísérletezés, mely a fényképezés segítségével új, addig nem ismert dimenziókba emelte képtémáit.

A korai munkák a „minimalista”, a korlátozott témaválasztású Baranyayt mutatják, azt a szűk keresztmetszetet, melyet a valóságból csupán egy szegmenst kiemelve kíván érdemben beszélni a világról. Felbukkan egy Rembrandt-vágóhídi parafrázis is, ám leginkább műterembelső, kis tárgycsendéletek, meg kézrajzok jellemzik a tárlatnak ezt a részét.

Baranyay feltűnően vonzódott a 19. század elejének világához, no meg a holland barokkhoz. Ez a két művészettörténeti hatás párosult a 70-es évekre kialakított fotóalapú litográfiák, az átszínezett fotók segítségével létrehozott témákhoz. A korai pop artos testrészek – melyek leginkább Lakner 60-as évekbeli képeire utalnak vissza – egyre inkább a tárgyra és a kézre, esetleg az eltűnő arcra redukálódnak.

fotó: Berényi Zsuzsa

BARANYAY ANDRÁS: *Mészárszék*, 1965, olaj, vászon

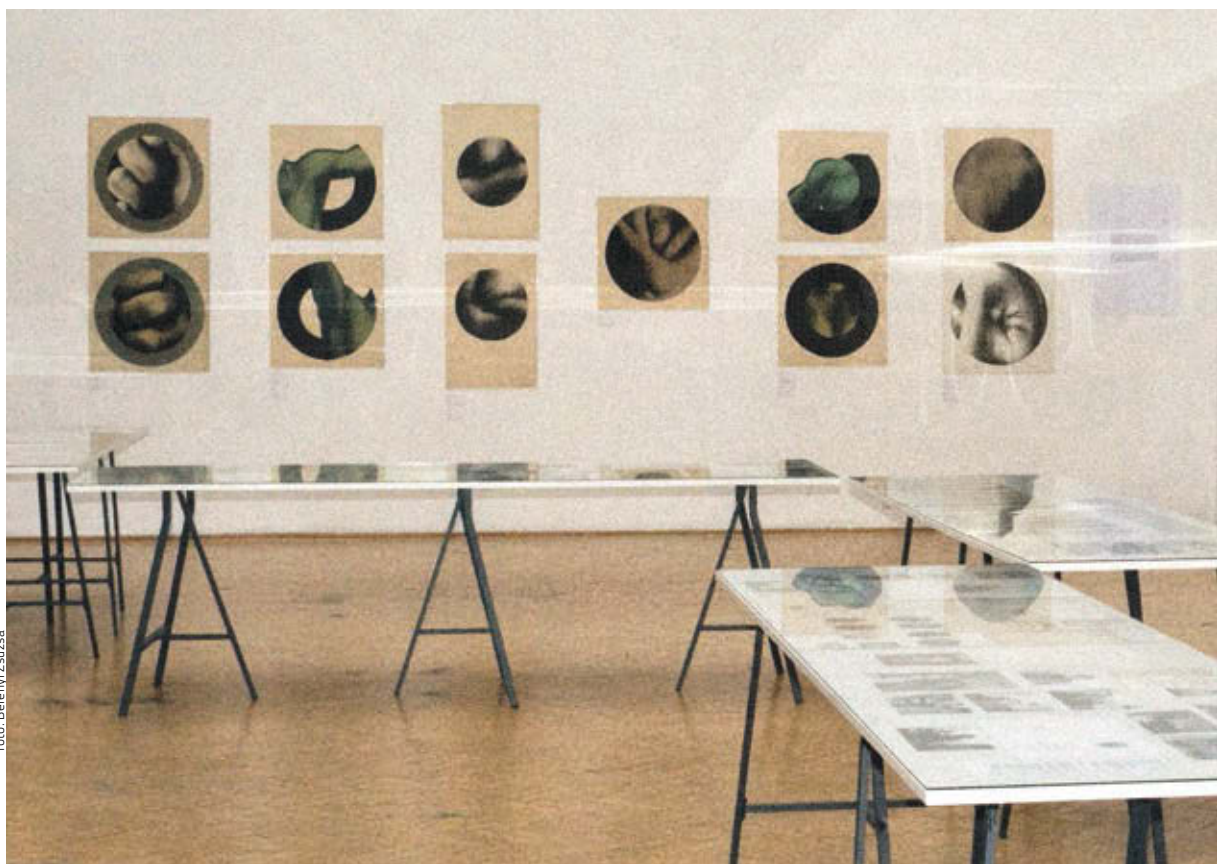
fotó: Berényi Zsuzsa

BARANYAY ANDRÁS: *Tükörkép*, 1982-1994, színezett brómezüst zselatin nagyítás, papír

A középső teremben Dante Gabriel Rossetti preraffaelita festő szerelméről, feleségéről, Jane Morrissról készült fotókkal való portréjáték a fő téma. Ehhez kapcsolódik egy korai filmje is, melyben a két arc egymásba kapcsolódására tesz kísérletet. A litográfiákat egyre inkább a manipulált, a színezett fotó, az átfestett fénykép váltja fel, a témák leszűkülnek

az önarckép- és a kéz-, kezek-sorozatra. Ezzel foglalkozik szinte haláláig. Az egykori festő, a gyakorló restaurátor oly elmélyülten keresi, kutatja, tárja fel a művészettörténet két alapmotívumát, a szimbolikusan is értelmezhető arc és kéz fogalmát, olyan filozófiai mélységeket kutat, melyek a kierkegaard-i – akit szeret és becsül – szorongás fogalmának vagy a *Félelem és reszketés*nek az illusztrációi is lehetnének.

Kiállítási enteriőr

fotó: Berényi Zsuzsa

foto: Berényi Zsuzsa

BARANYAY ANDRÁS: *Alvókép*, 1986, brómezüst zselatin nagyítás, színes ceruza, papír

A kurátorok érdeme, hogy nem egy monomániás alkotó képe rajzolódik ki, hanem az elmélyült, technikában és gondolatban is egyenrangúan komoly művészé. A nagyterem sorozatai kis méreteik ellenére nagy formátumú művek. Színes ceruza, papír, brómezüst zselatin nagyítás – ez áll a legtöbb fotóalapú munka címe mellett technikaként megjelölve. Régies

eljárások, századelős hatások egy kortalan gondolat jegyében. Baranyay álomszerű, áttűnő, tünődő portréi, arcváltó, átalakított vagy épp a megsemmisülés egyik fázisában megtartott arcai megunhatatlanul mesélnek egy töprengő alkotó művész gondolatairól. Kezei hol kisméretű litográfiaként, hol fotóban, barnított eljárással vagy épp egymásra exponálva, homályosan, az emberi vívódás szimbólumai. Ugyanakkor szívesen alkalmazza a barátság, a kapcsolatok jelképeként is az egymással kezét fogó személyek kézfejeit.

Hajdú István így jellemzi ezeket a sorozatokat: „...a fotószerű hűségre törekvő műveket maga a fénykép váltja föl, mellyel a művész egyrészt közelebb kerül a látványhoz, másrészt a fotográfia vegyi és mechanikus manipulálásával képessé vált a »látható« (világ) virtuális befolyásolására. Baranyay »konzervatívizmusára« jellemző, hogy míg a litográfiák és színes rajzok piktorialista fotográfiákra emlékeztetnek, addig az átrajzolt-átfestett, vegyszerekkel módosított fényképei a kőrajzokra hasonlítanak.”¹

Baranyay a későbbiekben a Képzőművészeti Egyetem grafika tanszékének tanáraként is a mesterségbeli bravúrok elsajátíttatására törekedett növendékeinél, és tanítási anyagként használta, emelte be a fotót a sokszorosított grafikai tananyagba. E kiállítás tehát nemcsak a magyar grafika egyik nagy mestere, de az egykori kitűnő professzor előtt is tiszteleg.

Jegyzet

1 *Budapesti műtermek*, Editions Navarra, 1990.

